

BILTEN KIP ***Februar 2006***

Ovaj bilten je objavljen radi potpunijeg upoznavanja sudstva sa aktivnostima Kosovskog Instituta za Pravosudje (KIP). Ova publikacija je podeljena sudijama i tužiocima na Kosovu. Mesečni bilten KIP-a sadrži članke pripadnika KIP koji su od interesa i tiču se sudija i tužioca koji rade na Kosovu.

G. Selim Nikçi sudija na Opštinskom Sudu u Pristini

SLUCAJEVI IZ SUDSKE PRAKSE U SPOROVIMA IZ RADNIH ODNOSA

Gledajući sa aspekta stvari koje spadaju u strukturu radnih odnosa, s pravom možemo reći da radni odnosi zastupaju niz ekonomskih, socijalnih i društvenih odnosa koji su veoma kompleksni.

Na osnovu postojećih zakona koji su na snazi, radni odnosi su definisani kao ugovoreni odnosi koji se stavljaju u funkciju putem ugovora o radu.

Stoji činjenica da u ovom pravnom odnosu, poslodavac, usled svog položaja, smatra se jačom ugovorenom stranom. Iz ovog razloga kako bi se onemogućilo ovoj ugovorenoj strani zloupotreba svog položaja prema radniku, zakonodavac je jasno definisao prava i obaveze stranaka u ovom prvnom odnosu, istovremeno garantovao je ostvarivanje i zaštitu tih prava putem određivanja određenih mehanizama u ovu svrhu.

Zakonom koji je na snazi, jasno su definisana prava i obaveze radnika koje proizilaze iz radnog odnosa kao što su: pravo na naknadu, prvo na radno vreme, pravo na godišnji odmor i ostali odmori, pravo odsustvovanja sa posla, zaštita na radu, itd.

Imajući u vidu vrstu i prirodu zahteva u sudskim sporovima iz oblasti radnih odnosa koji su na razmatranju pred sudom, jasno proizilazi da nisu retki slučajevi kada poslodavac povrđuje prava zaposlenih koja su inače zagarantovana zakonom i ostalim podzakonskim aktima.

Najčešći slučajevi povrede prava iz radnog odnosa, odnose se na raskid ugovora o radu, odnosno prestanak radnog odnosa, privremeno udaljenje radnika sa posla, neisplaćene zarade i ostala primanja. itd.

U većini slučajeva zaposleni nisu u mogućnosti da svoja zaštićena prava ostvare kod odgovarajućeg organa poslodavca, isti ostvarivanje svojih prava zahtevaju putem iniciranja radnog spora pred sudom.

Naveći broj radnih sporova koje iniciraju radnici odnose se na raskid ugovora o radu, odnosno prestanak radnog odnosa.

Ovo se smatra kao prirodna pojava jer, prestanak radnog odnosa je najteža mera koja može da se izriče radniku, koja kako za njega,

tako i za njegovu porodicu predstavlja naj teze posledice ekonomske i socijalane prirode.

Prestanak radnog odnosa, odnosi se skoro po svim zakonskim osnovama kao sto je: privremeno penzionisanje, povreda radnih obaveza, odnosno neispunjavanje radnih obaveza, lose ponasanje ili nedovoljno ispunjavanje radnih obaveza, istek ugovora o radu itd.

U nastavku napomenicu nekoliko slucajeva iz sudske prakse pred Opstinskim Sudom u Pristini, gde su inicirani radni sporovi zbog povreda prava iz radnog odnosa.

Jedan veci broj radnih sporova pokrenut je zbog privremenog penzionisanja radnika. U ovim slucajevima tuzbeni zahtev se odnosi na ispitivanju odluke poslodavca za penzionisanje radnika koji su navrsili 60 godine starosti ili radnog staza od 35 godine.

U vezi ovih sluajeva, Opstinski Sud u Pristini ima svoje pravno glediste: "poslodavci su pogresno interpretirali prestanak radnog odnosa po sili zakona i penzionisanje radnika. Ovo iz razloga jer ove dve pravne stvari su potpuno odvojene jedna od druge, one su regulisane zakonom i ostalim posebnim odredbama koje se primenjuju u postupku i u posebnim uslovima. Radni odnos po sili zakona shodno clanu 172. st. 1 tacka 3. Zakona o udruzenom radu, radniku prestaje u trenutku kada su ispunjeni zakonski uslovi bez saglasnosti radnika i poslodavca, kojom prilikom nadlezni organ poslodavca donosi deklarativno resenje kojim konstatuje da su ispunjeni uslovi i da od trenutka ispunjavanja uslova, radniku prestaje radni odnos. Pravo na penzionisanje ostvaruje se na osnovu zahteva stranke shodno odredaba koje se primenjuju u penzijsko invalidskom osiguranju u posebnom

postupku kojeg sprovodi odgovarajuci organ sluzbe za penzijsko osiguranje"

Zakonom koji je na snazi, odredjena su osnovna prava radnika iz radnog odnosa, kao sto su: pravo na naknadu, pravo na odredjeno radon vreme, pravo na godisnji odmor, pravo odsustvovanja sa rada, pravo na bezbednost i zastite u radu, i sl.

U svakodnevnom zivotu nisu retki slucajevi da poslodavci povrede prava radnika, prava koja su im zgarantovana zakonom i ostalim podzakonskim aktima.

Znatni broj radnih sporova odnosi se na prestanak radnog odnosa zbog povrede radnih obaveza, odnosno zbog loseg ponasanja zaposljenih radnika ili zbog nezadovoljavajuceg ispunjavanja radnih obaveza.

Sta se podrazumeva losim ponasanjem i nezadovoljavajuce ispunjavanje radnih obaveza, ovo je decidivno predvidjeno. Uredbom UNMIK-a br. 2001/27 u Osnovnom Zakonu o Radu.

U vecini slucajeva koji su inicirani i gde je sproveden postupak pred sudom, konstatovano je, da je ugovor o radu zaposljenog raskinut bez da je sproveden prethodni postupak predvidjen navedenom uredbom.

Iz ovih razloga imajući u obzir cinjenicu nepostovanja proceduralnih odredaba u bilo kom postupku, pa i kod raskida ugovora o radu, takva doneta odluka je protivzakonita, stoga je sud takve odluke uvek i ponistavao.

U vezi ovakvih slucajeva sud je zauzeo sledeci stav: "obzirom da je tuzilac ulozio prigovor protiv odluke o udaljavanju sa posla,

a u vezi koje tuzeni uopste nije odlucio, takva odluka ne moze da se izvrši zbog suspenzivnog efekta podnetog prigovora. Posto odluka o raskidu radnog odnosa vec je i izvršena, a tuzilac je udaljen sa posla, tuzilac ima pravo da se vrati na poslo sve dok se ne odluci po njegovom podnetom prigovoru”.

U nekoliko slucajeva za raskid ugovora odlucio je disciplinska komisija poslodavca, koja je izrekla disciplinsku meru prestanak radnog odnosa, sve na osnovu disciplinske prijave protiv zaposlenog, i pored cinjenice da zakonom koji je na snazi, na potpun nacin je predvidjen postupak kojeg treba da sprovede disciplinska komisija prilikom konstatovanja da postoji odgovornost radnika, u vecini slucajeva ustanovljeno da nije ispostovan ovaj postupak iz kojeg razloga takve odluke su bile ukinute kao protivzakonite.

Sto se tice sprovođenja postupka za utvrđivanje odgovornosti radnika, sud je zauzeo pravni stav po kojem: “bilo koje postupak predvidjen zakonom da je sproveden smatra se da ja valjan ukoliko je postupak sproveden u skladu sa odredbama koje se primenjuju”

Tokom sudskih rasprava ustanovljeno je da u vecini slucajeva, radnici su udaljavani sa posla na osnovu provostepenih odluka i pored cinjenice da protiv tih odluka tuzeni je ulozio zalbu-prigovor, cime su poslodavci bitno povredili odredbe clana 212 st. 5 Zakona o Udruzenom Radu , stoga na osnovu podnetog prigovora doslo je do odlaganja izvršenja resenja.

U vezi ovakvih slucajeva, sud je zauzeo pravni stav na osnovu kojeg obzirom da je tuzilac podno prigovor protiv odluke o

udaljavanju sa posla o cemu tuzeni uopste nije raspravljao, odluka nije mogla da se izvrši usled suspenzivnog efekta prigovora. Obzirom da odluka tuzenog na osnovu koje tuziocu prestao radni odnos, odluka koja je vec izvršena, tuzilac ima pravo da zahteva da se vrati na rado mesto sve dok se ne resi po njegovom podnetom prigovoru”.

Pojedina resenja o prestanku radnog odnosa zbog povrede radnih obaveza u sebi ne sadrže opis cinjenicnog stanja i pravnu kvalifikaciju povrede koje se tuziocu stavljaju na teret.

Navedeni nedostaci su materijalne prirode isti se odnose na povrede koje se zaposlenom stavljaju na teret, stoga takve odluke su nezakonite koje su od strane suda bile ukinute.

Prestanak radnog odnosa zbog isteka vremena po osnovu zaključenog ugovora o radu, u zadnje vreme su naj cesci oblici za iniciranje ili pokretanje postupka.

Gledano sa formalno-pravnog aspekta, istek ugovora o radu predstavlja jedan od osnovi za prestanak radnog odnosa, na osnovu predlozenih dokaza vezano sa ovim slucajevima, nije tesko zakljuciti da ovaj pravni osnov u vecini slucajeva se zloupotrebljava od strane poslodavca. Ovo iz razloga jer kod ovih slucajeva, osim cinjenice da je doslo do isteka vremena za koje je zaključen ugovor o radu, ne pruza se drugi dokaz vezano sa mogucnoscu da se nastavi radni odnos, i pored cinjenice da u vecini slucajeva radi se o radnim mestima koja imaju stalni karakter.

Iz ovih razloga, da bi se zaposljenima pružila sto veća pravna zaštita, smatramo za shodno

da po ovim pitanjima svoju rec treba da daje sudska praksa.

Radni sporovi koji se odnose na naknadu licnih primanja radnika, osnov spora u vecini slucajeva je neizvršenje presude kojom je ukinuta nezakonita odluka poslodavca na osnovu koje je radniku prestao radni odnos i to u delu koji se odnosi na licna primanja radnika zbog nezakonitog udaljavanja sa posla koji nije mogao da ostvari svoja primanja (tkz. izgubljena zarada)

U ovim slucajevima cesce puta tuzena strana kao dokaz o postojanju pravnog osnova prezentira presudu odgovarajuceg suda koji u formalnom smislu je nedovoljan, iz razloga jer, osim odluke i obaveze poslodavaca da tuzioca (radnika) vrati na ranije radno mesto, ona u sebi ne sadrzi druge obaveze. Stim u vezi, resavajući po materijalnom zahtevu radnika, sud mora da oceni posledice nezakonite donete odluke od strane tuzenog sa kojom je tuziocu prestao radni odnos i u vremenskom razdoblju, o cemu je trebalo da se odluci osnovnom presudom.

U vezi gore navedenog, smatram za potrebu da isticem da, sudovi prilikom odlucivanja po zahtevu za ponistavanje nezakonite odluke o prestanku radnog odnosa, svakako moraju da utvrde i vremenski interval dejstvovanja ove odluke prema radniku, zatim da odrede vreme za koje radniku pripada pravo iz radnog

odnosa, cime bi znatno olaksao donosenje odluke u vezi materijalnog zahteva tuzioca.

U vezi licnih primanja, sudovi imaju nekoliko pravnih gledista od koji cemo pomenuti:

- Radnika ima pravo na primanja po osnovu rada i postignutim rezultatima rada,
- Radnik ima pravo na naknadu za izvršeni posao bez obzira da isti ne poseduje strucnu spremu predvidjenu za to radno mesto,
- Visina primanja ne odredjuje se po osnovu radnih casova sa kojima je apstraktno odredjen raspored rada, nego po osnovu profesionalnog angazovanja u radu, bez obzira da li je prekoracen raspored redovnog radnog vremena.

Sto se tice isplate licnih primanja sudska praksa upucuje, kada je utvrdjen osnov postojanja naknade, visina naknade mora da se odredjuje na osnovu strucnog misljenja ili na osnovu obezbedjenih podataka strucne sluzbe poslodavaca.

U vezi ostalih povreda iz radnog odnosa, kao sto su, pravo na odmor i na odsustvovanja, raspored radnog vremena itd. Retki su slucajevi gde su inicirani sporovi, ili nije ih uopste bilo, stoga nemoze se govoriti o nekom slucaju iz sudske prakse u vezi ovih situacija.

Aktivnosti Obuke KIP-a za Februar 2006

Seminar o Sudskoj Etici u Gnjilanskoj regiji

Dana 2 februara 2006 KIP će organizovati gore navedeni trening koji će biti od koristi sudijama i tužiocima Gnjilanske regije. Cilj obuke za pružanje detaljnih upustava o iskustvu i praksi za slučajeve gde je samostalnost sudije zabrinjavajuća. Seminar je uglavnom usredsređen na poziciju sudije kao samostalnog donosioca odluke ili kao donosioca odluke u veću. Seminar će istaći odgovornosti sudija u odnosu na vladavinu prava i društveni poredak u smislu profesionalnog ponašanja i disciplinske mere koje su predviđene zakonom.

Seminar je zasnovan na iskustvu koje smo stekli iz predhodnih treninga sa istim temama organizovanih od strane KIP-a u saradnji sa NCSC koji su održani u svim regijama Kosova u toku 2005 godine. Novi elemenat koji treba predstaviti učesnicima obuke u toku 2006 godine, su ustvari tehnički načini kojim se mogu poboljšati veštine sudija u komunikaciji sa javnošću i medijima.

Metodologija treninga: nastava, slučajevi i rad u grupi.

Produženi Trening za Porotnike

Dana 07 Februara 2006 KIP je organizovao viši trening za porotnike za sve regije Kosova, sa posebno pripremljenim programom za njihove potrebe. Ovaj program uključuje teme koje su bile diskutovane prošle godine, ovoga puta iste teme su bile samo osvežene novim pitanjima koje smatramo neophodnim za porotnike nakon rasprava koje su bile održane u toku 2005. Trening je obuhvatio

teme koj su bile fokusirane na reviziju slučajeva iz sudske prakse koji se odnose na porotnike, kodeks etike i profesionalno ponašanje sudije porotnika, pozicija i odgovornosti porotnika u veću i slučajevi gde su uključeni maloletnici.

Seminar: Zakon o radnim odnosima, sudska praksa o nezavisnosti prekomorskih granica u radnim odnosima.

Ovaj seminar je održan 14/02/2006 upoznavanjem učesnike seminara sa relevantnim diskusijama o najčešćim problemima koji se odnose na rad i radne odnose. Opšti aspekti zakona o radu i zakona o javnim službama Kosova bili su predmet diskusije na ovom treningu.

Seminar - Saradnja u pret-pretresnom postupku između tužioca i policije

Dana 17 Februara KIP je organizovao jedan seminar. Ovaj seminar se je odnosio na sudije/tužioce i sudsku policiju. Seminar je bio fokusiran na kompetencije različitih tela u toku pre-pretresnog postupka. Cilj ovog treninga je bio da započne zajedničku diskusiju između tužioca i sudske policije i njihov zajednički odnos, kako bi oni preduzeli neophodne instrukcije u poboljšanju njihove saradnje i usaglašavanju tačke gledišta u svetlu novih zakona i prakse koja se je koristila dosada. U toku ovog seminara posebna pažnja je bila posvecena ulozi suda u obogaćivanju odnosa, usklađivanju i poboljšanju saradnje između javnih tela u toku početnog stadijuma postupka, kao ključnog akta kako bi imali ispravan tok krivičnog postupka.

Seminar o PZPKK: Simulacija suđenja

Odnosio se na: Sudije i tužioce koji se bave krivičnim slučajevima-Prištinski region

Simulacija suđenja je održana 21/02/2006. Shodno mišljenju sudija/tužioca iz regiona Prištine, simulacija se pokazala kao najefikasniji i najtraženiji metod treninga. Na zahtev sudija i tužilaca iz Prištinske regije, KIP je predvideo gore pomenutu sekciju kao simulaciju celokupnog postupka suđenja. Moderatori ove sekcije bili su treneri KIP-a Predsednik Okružnog suda i Okružni Javni Tužilac iz Prištinske regije.

Radionica o građanskim pitanjima – Nadoknada materijalne i nematerijalne štete

Dana 23 februara 2006 KIP je organizovao jedan seminar na gore pomenutu temu.

Jedan od izvora obligacije je postojanje štete. Ona može biti načinjena u materijalnoj i nematerijalnoj formi. Šteta dolazi zajedno sa obavezom nadoknade štete. Ova i druga pitanja koja se uglavnom odnose na visinu nadoknade štete, odgovornostima i vrstama bili su predmet diskusije na ovom seminaru.

Radionica o PZPKK: Pritvor, pritvor mentalno obolelih lica

Dana 28 februara KIP je organizovao jedan seminar o pritvoru, pritvoru lica duševno obolelih.

Ovaj seminar se odnosio na sudije i tužioce koji se bave ovom problematikom u svom radu.

Predstojeći događaji

Trening praktičnih veština/Simulacija suđenja

Odnosi se na sudije i javne tužioce koji se bave krivičnom materijom

KIP će nastaviti sa sledećim praktičnim delom programa treninga na terenu. Ovaj trening biće organizovan u Gnjilanu kao vid simulacije suđenja na sudu. Neke sudije i tužiocima će aktivno učestvovati u simulaciji nakon koje će uslediti diskusija sa učesnicima.

Planiran datum: 3 Mart 2006

Trening praktičnih veština/Simulacija suđenja

Odnosi se na sudije koji rade na građanskim pitanjima

KIP planira jedan praktičan trening/simulaciju suđenja za sudije

građanskog prava iz Prizrenske regije. Već odabrani slučajevi biće fokusirani na nadoknadu štete. Učesnici će razmatrati probleme koji se odnose na slučajeve iz građanske materije u ovakvim i sličnim slučajevima.

Planiran datum: 9 Mart 2006

Seminar o zakonu o maloletnicima

Odnosi se na sudije koji se bave slučajevima maloletnika

Seminar će biti fokusiran na kazneni nalog i alternativne kazne u skladu sa zakonom o maloletnicima. Slučajevi iz sudske prakse biće predstavljeni i o njima će se diskutovati.

Planiran datum: 14 Mart 2006

Trening za sudije suda za prekršaje

U 2006 KIP će nastaviti sa organizovanjem posebnih secija treninga za sudije suda za prekršaje. Prvi trening će biti fokusiran na sudski postupak sa posebnim naglaskom na odgovornost, su-odgovornost prirodnih I pravnih lica I prikupljanje dokaza u toku postupka.

Planiran datum: 16 mart 2006

Seminar: Borba protiv trgovine ljudima

Odnosi se na sudije/tužioca koji se bave krivičnom materijom

Cilj seminara je da ispita neke praktične aspekte borbe protiv trgovine ljudima na Kosovu. Program seminara će biti fokusiran na razvoj i specifične karakteristike trgovine ljudskim bićima kao fenomena, kao i praktičan aspekt istrage, međunarodne saradnje I zaštite svedoka u ovakvim slučajevima. Implemenatacija anti – trafikinga plana akcije Kosova biće takođe predmet diskusije.

Planiran datum: 17 Mart 2006

Seminar o izvršenju građanske presude

Odnosi se na sudije građanskog prava

Shodno proceni potreba sudskog treninga koji je sproveden prošle godine od strane KIP-a pokazalo se da je najproblematičnija oblast izvršenje presuda. Postoje mnoge dileme i praktični problemi koji se odnose na postupak i njihovu implementaciju. Učesnici će diskutovati na osnovu slučajeva.

Planiran datum: 23 Mart 2006